

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Miten edistää tiedon hyödyntämistä ja avaamista kunnissa?

16.9.2021 Kuntamarkkinat

Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, valtiovarainministeriö

Tanja Lahti, hankepäällikkö, valtiovarainministeriö

Essi Kaukonen, projektipäällikkö, Tilastokeskus

Miina Arajärvi, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö

**Selkeä tarve edistää julkisen tiedon
hyödynnettävyyttä ja hyödyntämistä
- kunnilla on tässä merkittävä rooli**

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen (TiHA) hanke

- Valtiovarainministeriön 30.4.2020 asettama hanke, joka toteuttaa pääministeri Marinin hallitusohjelman tavoitteita liittyen tietopolitiikkaan, tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen ajalla 30.4.2020 - 31.12.2022.
- Hankkeen tavoitteena on **edistää julkisen tiedon entistä laajempaa sekä tehokkaampaa hyödyntämistä ja avaamista koko yhteiskunnassa** niin päätöksenteossa, liiketoiminnassa, tutkimuksessa kuin kansalaisvaikuttamisessakin.
- Hankkeen toimenpiteillä tuetaan myös osaltaan avoimen datan direktiivin (EU) 2019/1024) kansallista toimeenpanoa. Direktiivi on saatettava kansallisesti voimaan viimeistään 17.7.2021.
- Hankkeessa hyödynnetään mm. Avoimen tiedon ohjelman 2013-2015 ja lukuisten eri tahojen tekemää arvokasta työtä tiedon avaamisen ja hyödyntämisen eteen.

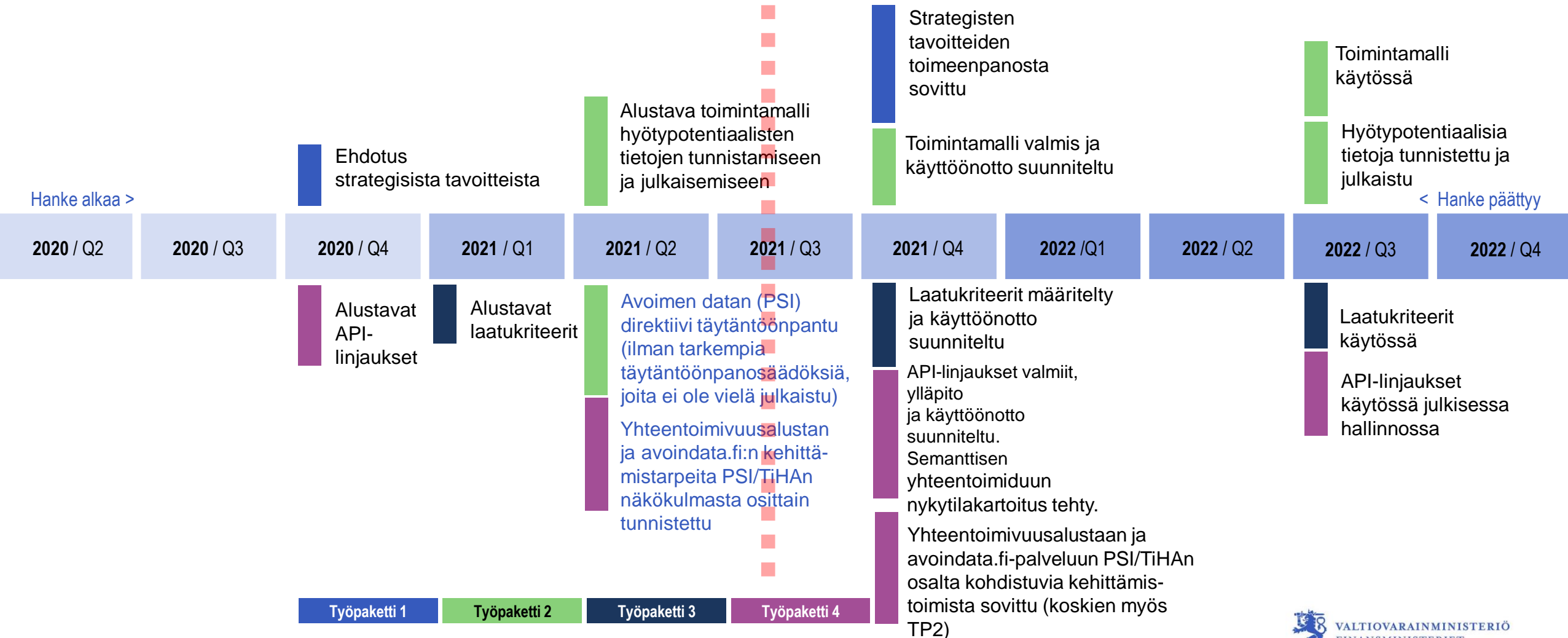
TiHA-hankkeen tavoitteet

- Laatia ehdotus julkisen sektorin tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista, jotka
  - ohjaavat eri toimijoiden tiedon hyödyntämisen ja avaamisen toimenpiteitä
  - konkretisoivat toimeenpantaviksi kokonaisuuksiksi hallitusohjelman linjausta:
”Hallitus syventää tietopolitiikan johtamista. Julkisen tiedon avoimuudesta tehdään koko tietopolitiikan kantava periaate.”
- Tukea julkista hallintoa ja sen omistamia yrityksiä julkaisemaan julkisia tietojaan joko avoimena tietona tai nykyistä laajempaan käyttöön lähtökohtaisesti rajapintojen kautta
- Parantaa hyödynnettävän ja avattavan tiedon laatua ja yhteentoimivuutta niin teknisesti kuin semanttisesti

TiHA-hankkeen työpaketit

- **Työpaketti 1. Ehdotus strategisista tavoitteista**
Laatia ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi sekä tiekartta toimeenpanoa tukemaan. Vastuuhenkilö johtava asiantuntija Olli-Pekka Rissanen.
- **Työpaketti 2. Tiedon saatavuus**
Laatia toimintamalli tukemaan julkishallintoa hyödyntämispotentiaalisten julkisten tietoineistojen tunnistamisessa ja niiden avaamisessa tai laajempaa käyttöön jakamisessa. Vastuuhenkilöinä hankepäällikkö Tanja Lahti ja hankekoordinaattori Heidi Innanen.
- **Työpaketti 3. Tiedon laatu -osahanke**
Määritellä ja toimeenpanna julkisen hallinnon tiedolle laatukriteerit. Operatiivinen vastuutaho Tilastokeskus, projektipäällikkö Essi Kaukonen. VM:n asettama ohjausryhmä ohjaa.
- **Työpaketti 4. Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus**
Laatia ja toimeenpanna API-linjaukset julkisten tietojen jakamiselle ohjelmointirajapintojen kautta ja tukimateriaali toimeenpanon tueksi. Selvittää semanttisen yhteentoimivuuden nykytilaa ja tukea VM:ää yhteentoimivuuden kehittämistyössä. Vastuuhenkilö erityisasiantuntija Miina Arajärvi.

TiHA-hankkeen tuotosten aikataulutavoitteet

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Työpaketti 1: Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet

Ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisiksi tavoitteiksi

- Tavoitteena laatia ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisiksi tavoitteiksi julkiselle hallinnolle toimeenpantavaksi.
- Valmistelu käynnistyi syksyllä 2020, valmistelua tehty avoimesti ja laajalla sidosryhmäyhteistyöllä.
- Keväällä 2021 laaja lausuntopyyntökierros, lausuntoyhteenveto julkaistu hankkeen [verkkosivuilla](#), tavoitteita viimeistelty palautteiden pohjalta.
- Strategisten tavoitteiden oheen valmistellaan vielä tiekartta.
- Strategiset tavoitteet ja tiekartta tavoitteena viedä loka-marraskuussa käsiteltäväksi valtiovarainministeriön päätöksentekokoelimiin esityksenä, että strategisista tavoitteista tehtäisiin valtioneuvoston periaatepäätös..
- Tavoitteena, että esitys valtioneuvoston periaatepäätökseksi hyväksyttäisiin valtioneuvoston yleisistunnossa vuoden 2021 loppuun mennessä.

Ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi

OHJAUS, KOORDINAATIO JA YHTEISTYÖ

Valtakunnallinen ohjaus ja koordinaatio

Tiedon hyödyntämistä ja avaamista ohjataan ja koordinoidaan valtakunnallisesti.

Lait ja periaatteet edellyttävät ja mahdollistavat

Selkeytetään lait, asetukset ja määräykset sekä periaatteet ja linjaukset yhdenmukaisiksi mahdollistamaan tiedon tehokkaampi hyödyntäminen.

Yhteistyö yli sektorirajojen ja kansainvälisesti

Tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi tehdään laajasti yhteistyötä yli sektorirajojen julkisen, yksityisen ja 3. sektorin kesken sekä kansainvälisesti.

STRATEGIA JA TOIMINTA

Asiakaslähtöisyys perustana

Asiakaiden tarpeet ja asiakaslähtöisyyden parantaminen ovat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohta.

Hyödyt tunnistettu

Tiedon yhteiskunnallinen arvo ja vaikuttavuus sekä hyödyntämisen ja avaamisen tuomat hyödyt on tunnistettu.

Perustehtävä ja strateginen tavoite

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on osa organisaatioiden tavoitteita ja strategiaa.

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen osa arkea

Tiedon avaaminen, tietoperusteinen päätöksenteko ja johtaminen ovat osa normaalia toimintaa, prosesseja ja toimintakulttuuria.

Tiedon käyttö vastuullisesti

Tietoa käytetään vastuullisesti ja vääran tiedon levittämistä yhteiskunnassa torjutaan.

TIEDON HALINTA

Tietovarannot tunnetaan

Tietoympäristöt tunnetaan ja tietovarannot ovat helposti löydettävissä ja selkeästi kuvattu.

Tieto koottu yhteen

Keskeiset kansalliset tietovarannot on tunnistettu ja niiden tieto keskitetysti hyödynnettävissä.

Tieto laadukasta

Hyödynnettävät tiedot ovat yhteentoimivia ja laadukkaita kansallisten laatukriteerien mukaisesti.

Rajapinnat käytössä

Tieto on saatavilla ohjelmointirajapintojen (API) kautta ja rajapintoja käytetään aktiivisesti.

Tietoturva ja tietosuoja huomioitu

Tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämisen ja avaamisen on luotu turvalliset käytännöt.

MAHDOLLISTAJAT

Riittävä resursointi

Tiedon hyödyntäminen ja avaaminen on resursoitu riittävästi.

Tukea ja opastusta saatavilla

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen on kansallisesti saatavilla kattavasti tukea ja opastusta eri muodoissa.

Korkeatasoinen osaaminen

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen taso on korkea ja osaamisen kehittämiseen on tarjolla selkeitä koulutuspolkuja.

Alustoja ja työkaluja tarjolla

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen on tarjolla avoimia alustoja, kehitysympäristöjä ja työkaluja.

KYSYMYS YLEISÖLLE: Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisten tavoitteiden soveltaminen kunnissa?

- Miten kunnissa voidaan vahvistaa tiedon hyödyntämistä?
- Mihin toimiin meidän pitäisi valtioneuvostossa ryhtyä?

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Työpaketti 2: Tiedon jakamista tukeva toimintamalli

Tiedon jakamista tukeva toimintamalli

- Selkeä ja käyttäjäystävällinen työkalu hyötypotentiaalisen julkisen tiedon tunnistamiseen ja jakamiseen avoimena tietona tai muutoin laajempaan käyttöön.
- Käytännössä toimintamalli tulee olemaan verkossa avoimesti saatavilla oleva palvelupolku, joka tarjoaa ohjeita ja ratkaisumalleja eri vaiheissa toimimiseen, ja arviointimenetelmä, joka auttaa tarkastelemaan hyötyjä, riskejä ja kuluja.
- Tarkoitettu ensisijaisesti julkista tietoa hallinnoiville organisaatioille, mutta tullee palvelemaan laajemminkin.
- Toimintamallin käyttöönoton myötä tiedon käyttäjien on entistä helpompi löytää hyödyllistä, relevanttia, hyvin kuvattua ja laadukasta tietoa hyödynnettäväkseen.
- Työ käynnistyi tammikuussa 2021 laajalla taustakartoituksella. Toimintamalli kehitetty käyttäjälähtöisesti yhdessä sidosryhmien kanssa.
- Toimintamallikonsepti valmistui 5/2021 ja sitä on testattu 9 organisaatiossa. Toimintamallin on tarkoitus olla käyttöönotettavissa vuoden 2021 lopussa.

Toimintamalli hyötypotentiaalisten tietojen tunnistamiselle ja jakamiselle

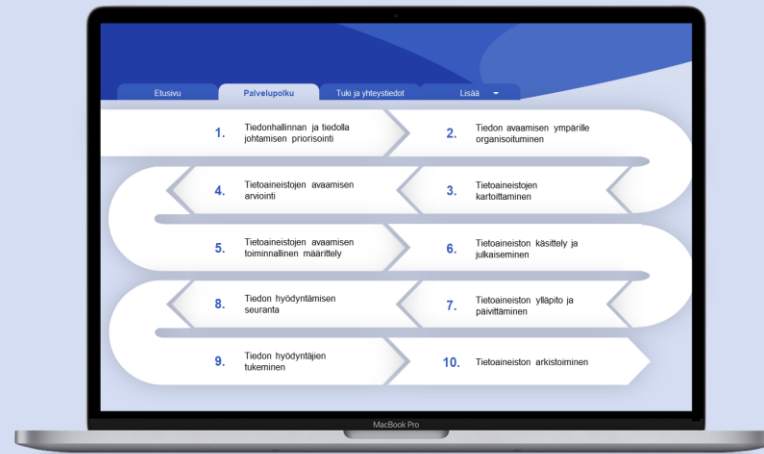
TIEDON AVAAMISEN JA JAKAMISEN TOIMINTAMALLI

Toimintamalli tarjoaa yhteisiä toimintatapoja hyväksi havaittuja käytänteitä julkisen tiedon avaamiseen ja jakamiseen julkisen sektorin organisaatioille.

Toimintamalli koostuu käytännönläheisestä palvelupolusta sekä tiedon avaamista tukevasta arviointimenetelmästä.

KÄYTÄNNÖNLÄHEINEN PALVELUPOLKU

TIEDON AVAAMISTA TUKEVA ARVIOINTIMENETELMÄ

Palvelupolun vaiheet eivät muodosta suoraviivaista prosessia, vaan vaiheet jakautuvat toisistaan hieman eroaviin kokonaisuuksiin

1. Tiedonhallinnan ja tiedolla johtamisen priorisointi

2. Tiedon avaamisen ympärille organisoituminen

4. Tietoaineistojen avaamisen arviointi

3. Tietoaineistojen kartoittaminen

5. Tietoaineistojen avaamisen toiminnallinen määrittely

6. Tietoaineiston käsittely ja julkaiseminen

8. Tiedon hyödyntämisen seuranta

7. Tietoaineiston ylläpito ja päivittäminen

9. Tiedon hyödyntäjien tukeminen

10. Tietoaineiston arkistointi

Vaiheet 1 – 2

Organisaation tahtotilan määrittely ja strateginen ryhmittäytyminen tiedon avaamisen ympärille

Vaiheet 3 – 6

Toimintamalli tietoaineistojen avaamiseen ja julkaisuun

Vaiheet 7 – 9

Toimintamalli tietoaineistojen ylläpitoon (sykliset, toistuvat vaiheet)

Vaihe 10

Tietoaineiston elinkaaren päätös

KYSYMYS YLEISÖLLE: Tiedon jakamista tukevan toimintamallin soveltaminen kunnissa?

- Voisiko toimintamallin soveltamisen sitoa osaksi kunnan tiedonhallintatyötä (ml. TiHL:n edellyttämään tiedonhallintamallia)?
- Tiedon jakamisessa on hyödyllistä tehdä yhteistyötä muiden kuntien ja myös valtionhallinnon kanssa – miten edistää parhaiten?
- Olisi arvokasta saada selville potentiaalisten tiedon hyödyntäjien (kunnan sidosryhmät kuten yhteisöt, yritykset, koulutusinstituutiot) tietotarpeita, mikä auttaa osaltaan toimien priorisoinnissa – miten?
- Miten voisi edistää muiden tuottamien ja jakamien tietojen hyödyntämistä omassa kunnassa?

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Työpaketti 3: Tiedon laatu

Miksi tiedon laadulla on merkitystä?

- Tiedon luotettavuus, laatu ja käytettävyys on yksi yhteiskunnallisen päätöksenteon keskeisimmistä kysymyksistä.
- Mitä enemmän laadukasta tietoa on helposti ja riittävän nopeasti käytettävissä, sitä laadukkaampaa voi olla myös päätöksenteko.
- Oikeiden päätösten tekemiseen tarvitaan oikeaa tilannekuvaa – ja siihen tarvitaan laadukasta tietoa.
- Koska tiedon laatu on niin keskeinen kysymys, on sitä varten tarpeen luoda yhteiset pelisäännöt ja kriteerit.

Tiedon laatu

- Tiedon laatukehikko -osahankkeessa parannetaan julkisten tietovarantojen käytettävyyttä. Valtionhallinnon rekisteriviranomaisten yhteisen hankkeen tavoitteena on tuottaa malli ja toimintatavat, joiden avulla tietoaaineistojen yhteiskäyttöisyys helpottuu.
- Osahankkeesta vastaa Tilastokeskus ja se on osa valtiovarainministeriön Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hanketta.
- Vuoden 2021 alussa julkaistiin alustavat tiedon laatukriteerit, joita kehitetty edelleen kevään kommenttikierroksen ja pilotointien myötä.
- Nyt on käynnissä lausuntokierros (laatukriteerit, mittarit ja hallintamalli), pilotointi 2:n valmistelu (laadun kuvaus mittarein) sekä tiedon laatukehikon kokonaisuuden kehittäminen iteroiden (ml. laatukriteerien ja mittareiden hallinta).
- Lisätietoja stat.fi/tiedonlaatu

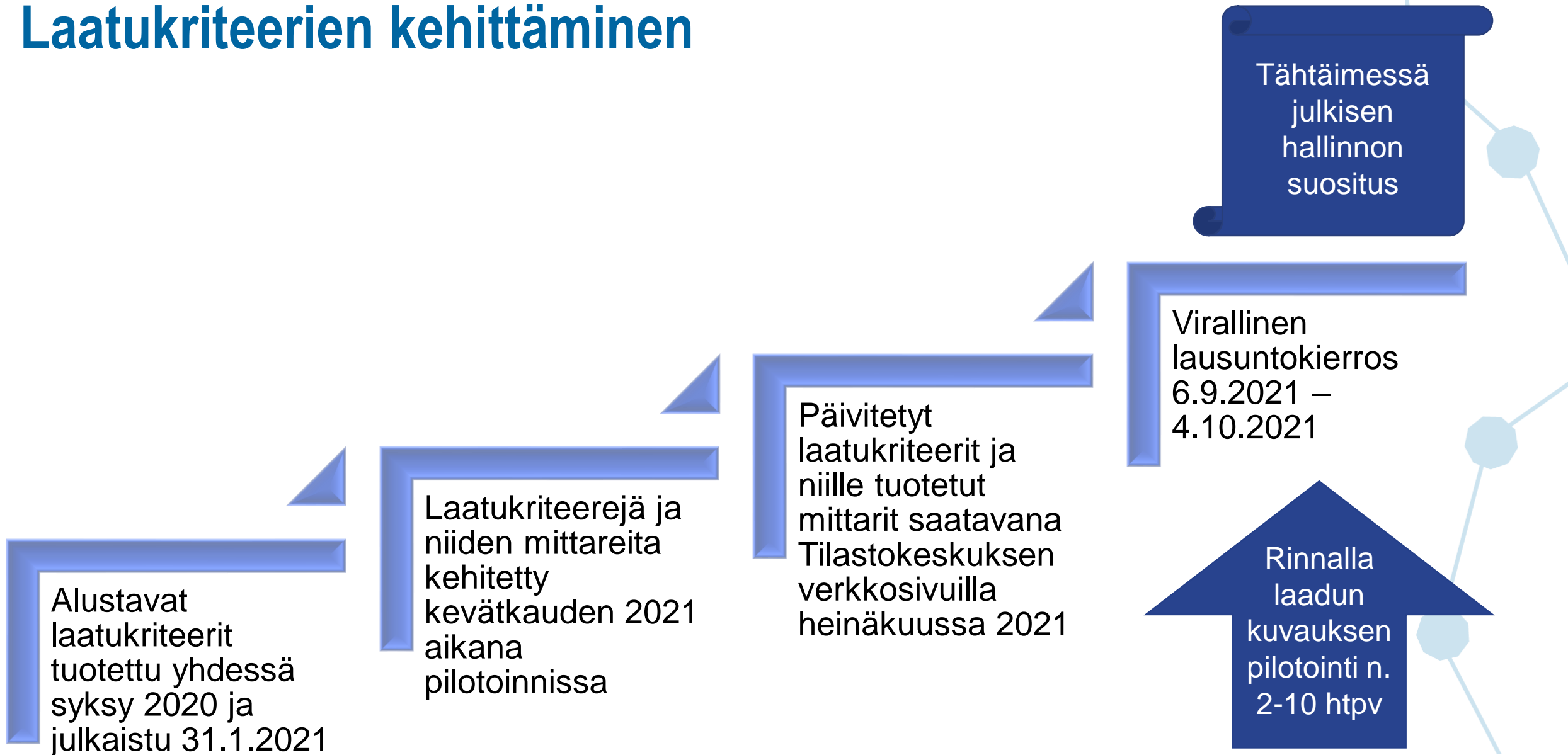
Tietoaineistojen laatuksiteerit päivittyivät kevään 2021 pilotoinnissa

Tietoaineistojen laatuksiteerien ja niiden mittarien kuvaukset löydät [Tietoaineistojen laatuksiteerit](#) -sivulta

Kuva: <http://res.freestockphotos.biz/pictures/10/10561-a-beautiful-girl-enjoying-sales-signs-pv.jpg>

Laatukriteerien kehittäminen

KYSYMYS YLEISÖLLE: Tiedon laatukriteereiden soveltaminen kunnissa?

- Miten laatukriteeristö ja mittaristo voisi tukea tiedolla johtamista kunnissa?
- Miltä laatukriteerien ja mittarien hyödyntäminen avattavan aineiston kuvaamisessa vaikuttaisi kunnan näkökulmasta?
- Tiedon laadun hallinta osana tiedonhallintaa, kuntanäkemyksiä?
- Millainen verkostotoiminta edistäisi laatukriteeristön ja mittariston käyttöönottoa ja tiedon laadun yhteistä kehittämistä kunnissa?

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

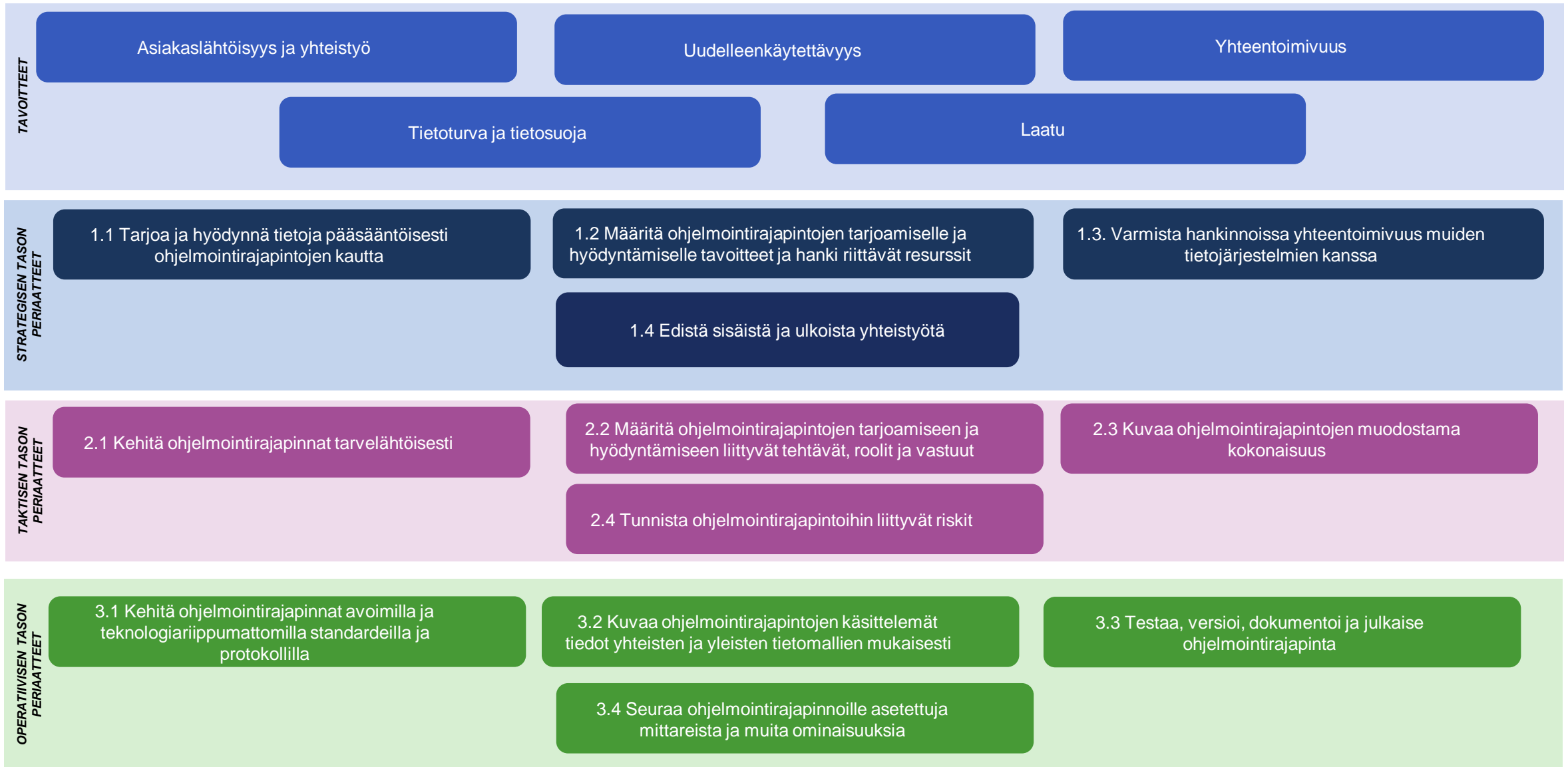
Työpaketti 4: Julkisen hallinnon API- periaatteet

Julkisen hallinnon API-periaatteiden tausta, tavoitteet ja kohde

- Periaatteilla implementoidaan kansallisesti Euroopan komission [API Frameworkin](#) suosituksia.
- Pääministeri Marinin hallitusohjelmakirjaus, jonka mukaan lähtökohtana on, että julkiset toimijat avaavat julkiset rajapinnat, jos ei ole erityistä syytä pitää niitä suljettuina.
- Periaatteilla tuetaan tietojen hyödyntämistä julkisessa hallinnossa yhtenevällä tavalla ensisijaisesti ohjelmointirajapintojen (API) kautta ja luodaan yhteiset toimintaperiaatteet julkisen hallinnon API-kehittämiselle ja digitalisaation edistämiseksi.
- Tavoitteena on edistää julkisen hallinnon rajapintojen avaamisessa ja kehittämisessä asiakaslähtöisyyttä ja yhteistyötä, yhteentoimivuutta ja uudelleenkäytettävyyttä, tietoturvan sekä tietosuojan huomioimista sekä laatua.
- Periaatteet on tarkoitettu koko julkisen hallinnon käyttöön ja niitä tarkoitus hyödyntää julkisissa tietojärjestelmähankinnoissa ja rajapintakehityksessä.

API-periaatteet (luonnos)

API-periaatteiden valmistelu

- API-periaatteita valmisteltu laajalla sidosryhmäyhteistyöllä syksystä 2020 lähtien. Periaatteita pilotoitu kevään 2021 aikana.
- API-periaatteita ja tukimateriaalia viimeistely ja käsitelty eri toimielimissä kesän 2021 aikana. API-katalogin suunnittelutyötä valmistellaan, samoin hallinnon rajapintakehityksen verkostoyhteistyön koordinointia.
- Lausuntokierros alkaa **vko:lla 38.**
- Yhteistyö Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus TIEKE ry:n kanssa meneillään sidosryhmäyhteistyön tukemiseksi. Järjestetään webinaareja syksyn aikana erityisesti yksityisen sektorin toimijoille.
- DigiFinlandin markkina-analyysiselvitys valmistui kesäkuussa 2021. DF tulee vielä tarkentamaan selvitystä liiketoimintamahdollisuuksien näkökulmasta.

KYSYMYS YLEISÖLLE: API-periaatteiden soveltaminen kunnissa?

- Rajapintakehitys tulisi huomioida osana kuntaorganisaatioiden strategiaa ja tiedonhallintaa ja ottaa huomioon jo järjestelmien hankintavaiheessa.
- API:t eivät ole irrallisia muusta tiedonhallinnasta.
- Kuntaorganisaatioissa olisi hyvä tunnistaa miten API:n kehittäminen edistää organisaation toimintaprosesseja ja tiedolla johtamista, eli mitä tietoja tulisi saada koneluettavassa muodossa mahdollisimman reaaliaikaisesti.
- Mitä periaatteiden käyttöönotto edellyttää kunnissa? Riittävää tukimateriaalia ja verkostoyhteistyötä, koulutuksia?

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

Lisätietoja TiHA-hankkeesta:

Verkkosivut: <https://vm.fi/tiedon-hyodyntaminen-ja-avaaminen>

Sähköposti: tiha@vm.fi

Trello-alusta: <https://trello.com/b/acWYf1rD/tiha-hanke>